

Kunnskapsdepartementet
e-post: postmottak@kd.dep.no

Oslo, 21. desember 2006

Forslag til endringer i friskoleloven – Høringssvar fra Abelia, Forum for Fagskoler, Norsk forbund for fjernundervisning og fleksibel utdanning (NFF) og private videregående skoler

Vi viser til forslag til endringer i friskoleloven
(http://odin.dep.no/kd/norsk/dok/hoering/paa_hoering/070081-080004/dok-bn.html).

Abelia, i samarbeid med Forum for Fagskoler, private videregående skoler (se liste nederst i dokumentet) og Norsk forbund for fjernundervisning og fleksibel utdanning (NFF) vil med dette avgi våre synspunkter på forslaget til endringer i friskoleloven. Skoler drevet av underskriverne er godkjent for til sammen rundt 4000 elever i videregående skole, og utgjør dermed en betydelig andel av elever i privat, videregående skole. De private fjernundervisningsinstitusjonene har i størrelsesorden 40 000 elever og studenter innenfor sine tilbud.

Overordnet syn: Offentlig som hovedsak

Vi vil innledningsvis understreke at vi er tilhengere av en sterk og god offentlig skole. Vi tror et system der en felles offentlig skole er normen, supplert med private skoler, er den beste modellen for utdanning i Norge. Vi mener den store økningen i antall elever det ble søkt om plass til i private skoler høsten 2005 og 2006 kom som resultat av en politisk motivert opphopning av søknader, og ikke er representativ for en langsiktig trend. Det antallet elevplasser som ble godkjent i private skoler var heller ikke noen alvorlig trussel mot den offentlige skolen. Vi mener den offentlige skolen burde sette pris på konkurranse fra private skoler, og heller bruke det som en stimulans til å forbedre og utvikle tilbudet i den offentlige skolen.

Positive endringer i Kunnskapsløftet

Det har de senere år blitt avdekket avgjørende svakheter ved det norske utdanningssystemet. For det første har det blitt avdekket avgjørende faglige svakheter i den norske skolen, spesielt innenfor realfagene, men også i lesing¹. For det andre har det vist seg at den

Abelia er NHOs landsforening for kunnskaps- og teknologibedrifter

- Over 500 bedrifter
- Mer enn 25000 årsverk
- Fagområder: IT, telekom, forskning, undervisning og konsulenttjenester.

¹ Dette ble spesielt avdekket gjennom PISA 2001 og 2003 og TIMMS 2003.

norske, offentlige skolen ikke er i stand til å utjevne sosiale forskjeller. Disse to utviklingstrekkene har gitt støtet til en nødvendig nyorientering av skolen, blant annet representert ved Kunnskapsløftet. De underskrivende organisasjonene støtter Kunnskapsløftets intensjoner og utforming. Vi vil fremheve klare faglige krav og ambisjoner som en viktig forbedring i Kunnskapsløftet. Vi merker oss også at skolene har fått langt større frihet til å spesialisere seg.

Hvordan få til endringer?

Det norske samfunnet blir stadig mer kunnskapsintensivt. Evnen til å endre seg i takt med endringer i rammebetingelsene er en stadig viktigere evne for både organisasjoner, bedrifter og enkeltpersoner. Norge bør derfor ha et variert utdanningssystem der forskjellige organiseringer og spesialiseringer finnes side ved side. En slik variasjon vil sette oss bedre i stand til å lære av hverandre og ta i bruk de beste læremetodene. For et næringsliv i endring vil et slikt system gi åpninger for å fylle spesialiserte behov med høy endringstakt.

For at en spesialisering og diversifisering skal fungere i den offentlige skolen, mener vi at det er nødvendig med stimulanser og alternativer. Private skoler utenfor den offentlige skolen kan tjene som eksempler som den offentlige skolen kan lære av. Andre organiseringer av skoledagen og bedre utnyttelse av IKT er eksempler på områder der private skoler har skapt endringer den offentlige skolen ikke har klart. Vi mener det er riktig at den offentlige skolen får større frihet i organisasjonsformer. Vi mener samtidig at disse endringene ikke er tilstrekkelige for å skape den nødvendige dynamikken for å bringe det norske utdanningssystemet framover.

Vårt syn er derfor at privatskoleloven burde være utformet slik at den åpner for mangfold og diversitet på tvers av skillet mellom offentlig og privat eieform.

Om endringene av friskoleloven

Som vist i vår hovedkonklusjon ovenfor, er vi ikke enige i hovedpremisset for utformingen av den endrete loven. Sett fra disse organisasjonene mener vi friskoleloven fra 2003 i bedre grad var utformet i tråd med en utdanningspolitikk vi ønsker oss. Vi var enige i å fjerne det såkalte formålkravet som lå i den tidligere privatskoleloven. Det reviderte forslaget til privatskolelov forsøker å være mer prinsipiell ved å bruke begrepet ”grunnlag” og knytte all undervisning opp til læreplanene i Kunnskapsløftet. Regjeringen kommer likevel ikke utenom å måtte innføre en rekke særlige bestemmelser for alle utdanningsformer regjeringen finner passende. Derfor blir det laget egne bestemmelser for religiøse, ”anerkjente pedagogiske retninger”, utenlandske skoler, internasjonale norske skoler, grendeskoler, skoler for funksjonshemmede og skoler som legger til rette for utdanning og toppidrett. Argumentasjonen må nødvendigvis bli situasjonsbestemt og lite prinsipiell.

Hindring for pedagogisk utvikling?

Vi opplever spesielt bestemmelsene om skoler som godkjennes som en anerkjent pedagogisk retning som problematisk. Kravet om at en pedagogisk retning skal være ”utprøvd”, ”utførlig beskrevet”, ”velrenommert” og ”relativt utbredt” kan vise seg å være svært vanskelig å definere. Problemet med regjeringens opplegg for å avgrense pedagogiske alternativer er likevel først og fremst at denne definisjonen i praksis avgrenser mot at nye pedagogiske alternativer skal kunne etablere seg. Det ligger i sakens natur at pedagogiske alternativer oppstår hos noen ildsjeler, for deretter å kunne oppnå en høyere utbredelse etter hvert som metodene blir kjent. Det bør være et kraftig tankekors for den nåværende regjering at Forsøksgymnaset ikke ville ha blitt godkjent dersom den forslåtte lov hadde eksistert den

gang Mosse Jørgensen startet skolen. Regjeringens forslag stimulerer ikke til nytenkning og nyskapende pedagogisk utvikling.

Regjeringen skriver selv i høringsutkastet at den, i tråd med regjeringserklæringen, ønsker at ”foreldre og elever fortsatt skal kunne velge skoler som utgjør et faglig-pedagogisk alternativ”. Vi mener det foreslåtte lovutkastet ikke er i tråd med en slik intensjon. Vi mener en naturlig konsekvens av regjeringens målformulering er å åpne for både faglige og pedagogiske alternativer. Disse alternativene må i dette tilfellet vurderes ut fra sitt innhold, og ikke etter hvorvidt de er utprøvd, beskrevet, velrenommert og utbredt.

Vi anbefaler derfor regjeringen

- *fortsatt å gi rett til statstilskudd til skoler som driver både faglige og pedagogiske alternativer*

Regional medinnflytelse

Svært mange private skoler har oppstått som resultat av et klart behov for et utdanningstilbud. Utdanningsmyndighetene har i mange tilfeller søkt pragmatisk samarbeid med private utdanningstilbud for å dekke fylkenes behov for utdanning. Vi mener det er i tråd med den framlagte regionalmeldingen å overlate flere beslutninger til det regionale nivå (uavhengig av hvilken modell behandlingen fører fram til). Dersom det regionale nivå mener private aktører kan utfylle det offentlige utdanningstilbudet på en god måte, mener vi privatskoleloven bør åpne for dette.

Vi anbefaler derfor regjeringen

- *å åpne opp for at det regionale forvaltningsnivå kan samarbeide med private aktører for å fylle kvantitative behov, og at dette skal kunne gi rett til statstilskudd*

Den nåværende friskoleloven er også svært rigid i forhold til å la skolene beholde fleksibilitet med hensyn til nøyaktig sammensetting av kurs og elevgrupper. Vi mener det regionale forvaltningsnivået også bør få en rolle i å godkjenne endringer og tilpasninger av undervisningstilbudet hos de private skolene.

Vi anbefaler derfor regjeringen

- *å overføre ansvaret for den nøyaktige utformingen av de private skolenes undervisningstilbud til det regionale forvaltningsnivået i dialog med de private skolene. Staten bør i større grad gi rammegodkjenninger.*

Forslaget til privatskolelov legger fortsatt opp til at det skal åpnes for eliteskoler innenfor idrett (8.2.9. ”skoler som legger særlig til rette for videregående opplæring i kombinasjon med toppidrett”). Underskriverne er meget positive til at det legges til rette på denne måten. Samtidig mener vi det er paradoksalt at toppidrett pekes ut som det ene området der elitetenking godtas. Vi tror utdannings-Norge også kunne hatt et begrenset tilbud som legger til rette for en elitesatsing innenfor for eksempel realfag.

Vi anbefaler derfor regjeringen

- *å åpne opp for konsentrerte satsinger også utover toppidretten.*

Skjønnsrommet må begrenses

Uavhengig av utformingen av lovens innhold, er det ett punkt de underskrevne organisasjonene er svært uenige i: Vi er helt uenige i at departementet skal ha skjønnsmessig adgang til å godkjenne nye skoler og driftsendringer. I tråd med våre argumenter ovenfor, er

dette kjennetegnet ved en lov som ikke er klar, prinsipiell og forutsigbar. Vi mener kravene i loven må være veldefinert og at anledningen til skjønnsmessige vurderinger bør begrenses til et minimum. Slik forslaget til privatskolelov er utformet er rommet for skjønn alt for stort. De underskrevne organisasjoner forslår at hovedreglen for praktiseringen av loven må være lovbundne avgjørelser, og at det defineres avgrensede og klare regler for når skjønn skal trekkes inn for å avvise eller godkjenne en skole.

Vi anbefaler derfor regjeringen

- *å sterkt begrense adgangen til å bruke skjønn for å behandle søknader om å oppnå statsstilskudd som privat skole.*

Fjernundervisning

Det synes som om lovteksten ikke tar hensyn til den rivende utviklingen som skjer i bruk av teknologi i undervisningen. Under lovens virkeområde heter det at ”Lova gjeld ikkje fjernundervisning og kjøp av opplæringstenester”. I høringsnotatet er dette definert som ”fjernundervisning, herunder undervisning som er desentralisert, nettbasert eller foregår pr. brev”. Det er begrunnet med at opplæring skal ”foregå på skolen” for at elevene skal ”utvikle sosial kompetanse, følelse av tilhørighet og fellekap”,

Det skjer en rivende teknologisk utvikling, blant annet av samhandlingsteknologier. Norsk fjernundervisningsmiljø er i høyeste grad med på denne utviklingen og tilbyr en allsidig undervisning. Det er også en økende bruk og integrering av nettbaserte/teknologibaserte verktøy i tradisjonell undervisning. Det tidligere skarpe skillet mellom tradisjonell klasseromsundervisning og fjernundervisning er i ferd med å viskes ut. Ellers er det sterkt ønskelig at befolkningen besitter digital kompetanse (jfr. Stortingsmelding nr. 17 (2005-2006)). På bakgrunn av dette ser vi liten grunn til å utelukke fjernundervisning i lovens virkeområde. Se eget høringssvar fra Norsk forbund for fjernundervisning og fleksibel utdanning for utfyllende argumentasjon.

Vi anbefaler derfor regjeringen

- *å ikke begrense anledning til å drive fjernundervisning eller annen fleksibel utdanning.*

Andre endringsforslag

De underskrevne organisasjoner mener de fleste andre forslagene til endringer av loven er av mindre avgjørende karakter. Vi omtaler kort noen av dem nedenfor:

- Vi mener det ikke er nødvendig å lovfeste at eierskifter må godkjennes av departementet – vi mener kravene til registrering, regnskapsforpliktelser og begrensningene i retten til å endre faglig innhold ivaretar de hensyn departementet ønsker å ivareta.
- Vi er positive til at departementet nå setter i gang en prosess med å rydde opp i de såkalte Kap 6A-skolene.
- Vi ser ingen grunn til at ikke privatskolene skal kunne ta inn voksne elever. Private skoler vil kunne gi opplæring til voksne elever som ikke lenger har lovfestet rett til videregående utdanning. På den måten vil private skoler kunne utgjøre et sosialt og rehabiliteringsmessig alternativ og forhindre sosial mistilpassing. Vi mener myndighetene må oppmuntre til kompetanseheving i alle ledd i samfunnet.

For øvrig slutter de underskrevne organisasjonene seg til departementets forslag til endringer av loven.

Ta kontakt med næringspolitisk rådgiver, Kyrre Lekve (kyrre.lekve@abelia.no) dersom ytterligere informasjon er ønsket.

Vennlig hilsen

Abelia, Forum for Fagskoler, Norsk forbund for fjernundervisning og fleksibel utdanning og videregående skoler

Paul Chaffey /s./

Adm. Direktør i Abelia

Forum for Fagskoler

Forum for Fagskoler: Styreleder Knut Erik Beyer-Arnesen

Næringsakademiet: Rektor Hanne Grete Mosand

Norges Kreative Fagskole og Norges Merkantile Fagskole (MI): Direktør Erik Brandt

Noroff: Rektor Finn Mathiesen

Akademiet: Kjetil Eide

TISIP: Administrerende direktør Thorleif Hjeltnes

Videregående skoler

Akademiet Norge, Styreleder Helge Teige

Sonans privatgymnas, Administrerende direktør Leif M. Midtlyng

Treider Privatskole., Administrerende direktør Atle Bjurstedt

Privat fjernundervisning

Norsk forbund for fjernundervisning og fleksibel utdanning: Daglig leder Torhild Slåtto